

УДК 346.2(477)

А. М. ОМАРОВ

аспірант кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, Харків
e-mail: anver.omarov@mail.ru

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

У статті розглядаються підходи до визначення та значення суб'єктів малого підприємництва, особливості кваліфікації малого бізнесу в Україні. Виділено ряд існуючих економічних та юридичних проблем, запропоновані шляхи вирішення та удосконалення сфери малого бізнесу.

Ключові слова: підприємницька діяльність, суб'єкти малого бізнесу, спеціальний правовий режим.

Постановка проблеми. В умовах активного розвитку ринкової економіки в Україні роль та значення малого бізнесу не викликає сумнівів. Малий бізнес є органічним структурним елементом ринкової економіки. Цей сектор історично і логічно відіграв роль необхідної передумови створення ринкового середовища. Таким чином, запровадження спеціального правового режиму функціонування малого бізнесу в Україні є актуальним завданням, що потребує системного, якісного, структурного вивчення, впровадження до змісту економічної політики держави та належному законодавчому регулюванні цих суспільних відносин.

Державна підтримка малого підприємництва вже має певну історію як з точки зору державного менеджменту, так і його законодавчого забезпечення. Незважаючи на значущість розвитку малого бізнесу в будь-якій країні, для України як молодій державі обрання вектора розвитку, сприяння та спрощення правового регулювання малого бізнесу це – запорука стабільності держав-

ної економіки та ефективності витрачання бюджетних коштів. Однак сталій моделі малого бізнесу та його особливого правового режиму не відбулося. Тому питання залишилося відкритим, а господарсько-правове забезпечення потребує концепції, переосмислення, оптимізації та систематизації.

Чинне законодавство України не містить цілісного механізму державного регулювання ринкових економічних відносин. Дійсно, окремі засоби такого регулювання та відповідні механізми їх застосування врегульовані в окремих законах України, але системного органічного механізму, що був би ефективним, мінімізував можливості зловживати правом та корупційних дій, сьогодні не існує. Слід зазначити, що ГК України започаткував у гл. 2 спробу «ескізного» врегулювання основних напрямів та форм участі держави у сфері господарювання. Так, розробники Кодексу виділяють три ключові категорії такого механізму: економічна політика (ст. 9 ГК України), основні напрями економічної політики (ст. 10 ГК України), засоби державного регулювання господарської діяльності (ст. 12 ГК України). Але слід визнати, що цей механізм потребує дуже ретельного удосконалення в напрямі повної взаємодії всіх його елементів та відповідності особливостям сучасної ринкової економіки. Адже згідно із змістом ст. 5 ГК України державне регулювання макроекономічних процесів, виходячи із конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність, є однією з основ правового господарського порядку в Україні. Вивчення процесів формування та реалізації економічної політики, в тому числі в ефективний розвиток різних суб'єктів господарювання, присвятив увагу Д. В. Задихайло, що розкрив національну специфіку розподілу економічної влади в межах вітчизняної економічної системи, що полягає в домінуванні в ній «власних» олігархічних промислово-фінансових груп, що за допомогою монополізації цілої низки галузей та свого впливу на політику держави більш-менш успішно спромоглися не допустити іноземні ТНК на національний ринок, уникаючи таким чином прямої конкуренції з ними.

Грунтуючись на зазначеному вище, за часів незалежності задля стрімкого розвитку малого бізнесу та конкурентного ринку на законодавчому рівні системно нічого не було впроваджено, саме в цьому й полягає суть проблеми, що порушена у цій статті. Тобто проблема структурування та змісту державної економічної політики у сфері малого бізнесу зачіпає цілу низку різновидів такої політики, що суттєво ускладнює названу проблематику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика правового забезпечення малого бізнесу почала порушуватися у наукових колах на початку 90-х рр. ХХ ст., коли у результаті здобуття Україною незалежності, підприємництво, в тому числі й мале підприємництво, вже не кваліфікувалося як

таке, що суперечить інтересам держави. Малий бізнес почав розглядатися як невід'ємне явище ринкової економіки, яка тоді перебувала на початковій фазі становлення. З'явилось розуміння суті та значення малого бізнесу, розуміння того, що він є провідним сектором ринкової економіки; основою дрібнотоварного виробництва; визначає темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику ВВП; здійснює структурну перебудову економіки, швидку окупність витрат, свободу ринкового вибору; забезпечує реалізацію інновацій, додаткові робочі місця, має високу мобільність, раціональні форми управління; формує новий соціальний прошарок підприємців-власників; сприяє послабленню монополізму, розвитку конкуренції. Вказаним питанням тією чи іншою мірою приділяли увагу Н. Бех, З. С. Варналій, Д. В. Задахайло, О. А. Колесніков, Т. М. Кошелева, Н. Н. Мартинова, Н. І. Невичілова, Н. С. Поповенко, Л. В. Хомко та ін. Але ця проблематика не є вичерпною, оскільки набуває значення в розвитку малого бізнесу в сферах інноваційної діяльності, медичних послуг, освіти та інших сферах суспільства, де необхідне врахування публічних інтересів і завдань стимулювання активності зазначених категорій малого підприємництва.

Формулювання цілей. Метою статті є формулювання визначення поняття «малий бізнес», проведення дослідження правової кваліфікації суб'єктів малого бізнесу в Україні, аналіз рівня розвитку та впливу малого підприємництва в інших державах, аналіз нагальних економічних та юридичних проблем у цій сфері, визначення ролі держави та впливу економічної політики й регуляторної політики держави на рівень розвитку у сфері господарювання та підприємництва, огляд шляхів удосконалення розвитку правового рівня малого бізнесу та його нормативно-правового забезпечення як ключового інструмента забезпечення соціально-економічного розвитку країни.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні малий бізнес є найбільш поширеним видом підприємницької діяльності в Україні. Підприємницька діяльність може здійснюватися в різних масштабах, а тому підприємництво можна розподілити на мале, середнє та велике. Світовий досвід господарювання свідчить, що мале, середнє та велике підприємництво не взаємовиключають, а доповнюють одне одного. Останнє пояснюється тим, що, з одного боку, ключовим елементом зовнішнього середовища малого і середнього підприємництва є великий бізнес. А з другого боку, місце великого підприємства визначається двома чинниками: його провідною роллю в ринковій системі; його величезним потенціалом підтримки з боку малих та середніх фірм через широкий спектр форм господарської інтеграції. Тісний взаємозв'язок між великим і малим бізнесом, сприятливі умови для розвитку як одного, так і другого дають плідні результати на рівні національної еконо-

міки. Тому не дивно, що економіка західних країн вже давно ґрунтується на двох засадах – на великих організаційно-господарських структурах та малому бізнесі. Перша надає їй стабільності й керованості, відкриває шлях до великомасштабної реалізації науково-технічних інновацій; друга створює конкурентне середовище, забезпечує виробництву гнучкість та індивідуалізацію.

Внесок малих підприємств у ВВП різних країн на початку третього тисячоліття був такий: Японія – 70%, США – 50%, Німеччина – 48%; Україна – 9–10%. Зайнятість працюючого населення різних країн у малому бізнесі склала: Японія – 78%; Європейський Союз – 70%; США – 60%; Україна – менше ніж 11%.

Підприємства малого бізнесу через ряд причин працюють нестабільно, мають значні ризики та не відчувають системної підтримки з боку держави. Діяльність малого бізнесу більше піддається негативним змінам, які відбуваються в економічному та політичному середовищі країни, ніж діяльність великих підприємств [1, с. 17]. Дійсно, великі підприємства найчастіше є державними (з державною часткою) чи комунальними або мають монопольний характер, що тією чи іншою мірою надає значні переваги та стабільність. Разом з цим легкість організації малого бізнесу порівняно із середнім та великим, нівелює значимість вищевказаних ризиків і зазначений вид підприємництва активно поширюється в Україні, чим покращує економічний клімат у країні.

В економічній теорії прийнято виділяти такі основні ознаки малого підприємництва, як невеликий ринок збуту, який не дозволяє значно впливати на ціни й обсяги товару, який реалізується, та правові незалежності (підприємство управляється не через формалізовану управлінську структуру, а власником або партнерами-власниками, які самі контролюють свій бізнес) [3]. Окремі фахівці, окрім цих ознак виділяють ще й швидке реагування на зміни у ринковій системі [4, с. 133].

З. Варналій вказує, що малий бізнес – це самостійна (за рахунок власних коштів) систематична інноваційна діяльність громадян-підприємців та малих підприємств на власний ризик з метою отримання підприємницького доходу (надприбутку) [5, с. 23]. Т. М. Кошелева вказує, що малим бізнесом є сукупність найбільш активної частини юридичних і фізичних осіб, що не об'єднані у монополістичні структури. У вузькому розумінні таким бізнесом є безпосередньо саме приватне підприємство (господарська діяльність фізичної особи-підприємця), засноване на підприємницькій ідеї [6, с. 18]. Н. І. Нечивілова дійшла висновку, що малим бізнесом є підприємницька діяльність, яка здійснюється малими підприємствами відповідно до уста-

новлених законодавством критеріїв, а також громадян-підприємців, які ведуть самостійну господарську діяльність для забезпечення самозайнятості та зайнятості членів своєї родини та інших громадян на власний ризик, як правило, маючи за мету одержання прибутку [7, с. 150]. Економісти, звертаючи увагу на особливості співвідношення категорій «малий бізнес» та «мале підприємництво» у більшості випадків доходять висновку, що малий бізнес, представниками якого є малі підприємства та фізичні особи-підприємці, тільки набуваючи рис інноваційності та ризикованості, може бути віднесений до малого підприємництва [7, с. 149].

Існує і позиція, що у господарській практиці підприємництво і бізнес звичайно ототожнюються, але це лише зовнішня форма. Бізнес – це комплексна категорія, яка, з одного боку, охоплює відносини, які виникають між усіма учасниками ринкової економіки, і включає не тільки підприємців, але і споживачів, найманих робітників відповідних структур, а з другого боку, вміщує в собі такі поняття, як зайняття, власна справа, угода, договір, підприємництво, ділове життя, прибуток та ін. [4, с. 132].

Складніше з правовим визначенням на законодавчому рівні. Стосовно власне правового аспекту категорії малого бізнесу, то слід зазначити, що у ст. 42 Конституції України закріплено право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [8]. Розділ 4 Господарського кодексу України (далі – ГК України) містить визначення підприємництва як самостійної, ініціативної, систематичної господарської діяльності, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [9].

Для більш ретельної кваліфікації вищезазначеної категорії потрібно визначити, за якими критеріями можлива класифікація суб'єктів малого бізнесу.

Насамперед, можливо класифікувати його за організаційно-правовою формою, а саме: фізична особа-підприємець та підприємство. Під підприємством у даному контексті слід розуміти приватні підприємства, товариства з обмеженою відповідальністю та виробничий кооператив.

Із категорії підприємств корпоративного типу обрані саме товариства з обмеженою відповідальністю та виробничий кооператив саме тому, що акціонерні товариства як «союз капіталів» за своєю природою не є малим бізнесом, а усі інші форми господарських товариств, а саме товариства з додатковою відповідальністю, повні та командитні товариства практично не використовуються.

Адже для товариства з обмеженою відповідальністю характерною є особиста участь в управлінні господарським товариством – «союз осіб», а що стосується виробничого кооперативу, то слід додати ще й особистий трудовий

внесок. Це цілком відповідає природі малого бізнесу, для якого, як правило, характерним є невеликий розмір інвестованого капіталу в грошовій та натуральній формі.

По-друге, важливим є розуміння характеру та склад активів малого бізнесу, тобто кількість працівників, задіяних на підприємстві; вартість активів (розмір капіталу підприємства), обсяг реалізації продукції, прибуток, що отримує підприємство за певний проміжок часу, а також обсяг споживання електроенергії та інших ресурсів.

По-третє, для більш правильного визначення малого бізнесу необхідно застосовувати певне коло факультативних критеріїв – потрібно враховувати специфіку виробничої діяльності підприємства, тобто сферу діяльності підприємства (торгівля, виробництво, будівництво, послуги, інноваційна діяльність та ін.).

По-четверте, класифікувати мале підприємництво потрібно ще і за регіональним аспектом (депресивний регіон, зона АТО, зона ЧАЕС), оскільки малий бізнес у вищезазначених регіонах потребує підтримки з боку державних органів та органів місцевого самоврядування.

Відповідно до ч. 2 ст. 2 Закону України «Про підприємства в Україні» від 27 березня 1991 р. № 887-ХІІ, який втратив чинність у 2003 р. у зв'язку із прийняттям Господарського кодексу України, було вказано, що до малих підприємств належать новостворювані та діючі підприємства: у промисловості та будівництві – із чисельністю працюючих до 200 осіб; в інших галузях виробничої сфери – із чисельністю працюючих до 50 осіб; у науці і науковому обслуговуванні – із чисельністю працюючих до 100 осіб; у галузях невиробничої сфери – із чисельністю працюючих до 25 осіб; у роздрібній торгівлі – з чисельністю працюючих до 15 осіб [10]. Отже, згідно з цим законом критерієм віднесення підприємства до категорії малого була сфера економічної діяльності та кількість осіб, які в ньому працювали.

На сьогодні Господарським кодексом України [9] визначено, які особи належать до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі мікропідприємництва. Зокрема, у ч. 3 ст. 55 ГК України визначено, що суб'єктами мікропідприємництва є: фізичні особи – підприємці із середньою кількістю працівників за звітний період (календарний рік) не більше 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України; юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквіва-

лентну 2 млн євро. Також у ГК України визначено, що суб'єктами малого підприємництва є: фізичні особи – підприємці, середня кількість працівників за звітний період (не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн євро; юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн євро.

Однак, незважаючи на ґрунтовні зміни ГК України, при аналізі інших нормативно-правових актів спостерігаються певні суперечності у регулюванні питань малого підприємництва в Україні. Так, наприклад, відповідно до ч. 3 ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV [11] для суб'єктів малого підприємництва встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати, відповідно до положень ч. 7 ст. 11 цього Закону вказано, що юридичні особи, що відповідають критеріям, визначеним п. 154.6 ст. 154 Податкового кодексу України (далі – ПК України), зобов'язані складати та подавати до відповідних органів фінансову звітність, передбачену для суб'єктів малого підприємництва, один раз на рік. Разом з цим на сьогодні ст. 154 ПК України (який регламентував питання звільнення від оподаткування) виключено, а замість неї питання звільнення від оподаткування врегульовані у ст. 142 ПК України, яка взагалі не згадує категорію малого підприємництва. Таким чином, вищевказані положення Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є «мертвою» нормою, що порушує питання приведення нормативно-правових актів у відповідність.

Правове забезпечення розвитку малого бізнесу в Україні стикається з рядом труднощів. До відповідних проблем можна віднести серйозну економічну кризу, в якій опинилася наша держава останніми роками, високий рівень інфляції, податкових обтяжень, переважно декларативний характер державної політики стосовно підтримки розвитку малого бізнесу тощо. На жаль, у державних програмах підтримки малого бізнесу відсутні ефективні дієві механізми фінансово-кредитної, податкової політики, гарантій здійснення підприємницької діяльності, система державних органів, які б забезпечували створення рівних умов для розвитку різних форм бізнесу. Актуальною проблемою розвитку малого підприємництва залишається також надмірний бюрократизм державного апарату, ускладнений порядок проходження різноманітних процедур, зокрема, ліцензування, недостатній розвиток законодавчої бази в цілому. Зазначимо, що останнім часом суттєвими є зміни від 1 січня 2016 р. до

Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [12], що значно спростило порядок реєстрації, змін чи припинення діяльності суб'єктів малого підприємництва, як із точки зору економічності коштів, часу, так і з точки зору спілкування з державними реєстраційними органами.

Ґрунтуючись на вищезазначеному, стає очевидними, що проблеми у сфері діяльності малого бізнесу різноманітні. Подолання їх можливе лише комплексним шляхом, впровадженням цільових програм та підтримкою з боку державних органів та органів місцевого самоврядування [2, с. 155–165].

Висновки. 1. Суб'єкти малого бізнесу поділяються за організаційно-правовою формою, а саме: фізична особа-підприємець та підприємство. Під підприємством в цьому контексті слід розуміти приватні підприємства, товариства з обмеженою відповідальністю та виробничий кооператив.

Із категорії підприємств корпоративного типу обрані товариства з обмеженою відповідальністю та виробничий кооператив саме тому, що акціонерні товариства, як «союз капіталів», за своєю природою не є малим бізнесом, а усі інші форми господарських товариств, а саме товариства з додатковою відповідальністю, повні та командитні товариства практично не використовуються.

2. Важливим є визначення характеру та складу активів суб'єктів малого бізнесу, а саме – кількість працівників, задіяних на підприємстві; вартість активів (розмір капіталу підприємства), обсяг реалізації продукції, прибуток, що отримує підприємство за певний проміжок часу, а також обсяг споживання підприємством електроенергії та інших ресурсів.

3. Для правильного визначення малого бізнесу необхідно застосовувати певне коло факультативних критеріїв, тобто потрібно враховувати специфіку виробничої діяльності підприємства, тобто сфера діяльності підприємства (торгівля, виробництво, будівництво, послуги, інноваційна діяльність тощо).

4. Класифікувати мале підприємництво, можливо ще і за регіональним аспектом (депресивний регіон, зона АТО, зона ЧАЕС), оскільки малий бізнес у вищезазначених регіонах потребує підтримки з боку державних органів та органів місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бех Н. Особливості розвитку і функціонування малого і середнього бізнесу в Україні / Н. Бех // Галиц. екон. вісн. – 2010. – № 1(26). – С. 16–18.

2. Блискавка Т. Зарубіжний досвід фіскального регулювання інноваційного процесу в економічно розвинених країнах / Т. Блискавка // Дослідження міжнародної економіки : зб. наук. пр. – Київ, 2011. – № 1 (66). – С. 155–165.
3. Пудсакуліч В. Ю. Методи ідентифікації малих підприємств / В. Ю. Пудсакуліч // Сучасний соціокультурний простір [Електронний ресурс] : зб. наук. праць VII Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., Ужгород, 2009. – Режим доступу: <http://intkonf.org/pudsakulich-vyu-metodi-identifikatsiyi-malih-pidpriemstv>. – Заголовок з екрана.
4. Хомко Л. В. Особливості правового регулювання малого підприємництва в Україні / Л. В. Хомко // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. – 2015. – Вип. 6. – Т. 1. – С. 131–134.
5. Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З. С. Варналій. – Київ : Знання, 2001. – 277 с.
6. Кошелева Т. Н. Сущность и значение малого предпринимательства / Т. Н. Кошелева // Общество. Среда. Развитие («TerraHumana»). – 2009. – № 3. – С. 18–25.
7. Нечивілова Н. І. Концептуальне осмислення базових категорій підприємницької діяльності «малий бізнес», «мале підприємництво», «мале підприємство» / Н. І. Нечивілова // Вестн. НТУ «ХПИ». – 2001. – № 26 – 2011. – С. 148–155.
8. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
9. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22. – Ст. 144.
10. Про підприємства в Україні : Закон України від 27.03.1991 № 887-ХІІ // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 24. – Ст. 272.
11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-ХІV // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 40. – Ст. 365.
12. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 31–32. – Ст. 263.
13. Задихайло Д. В. Правові засади формування та реалізації економічної політики держави : автореф. дис ... д-ра юрид. наук : 12.00.04 / Дмитро Вітольдович Задихайло. – Харків : [б. в.], 2013
14. Колесніков О. А. Державна регуляторна політика та дерегуляція: господарсько-правовий аспект / О. А. Колесніков // Економ. теорія та право. – 2016. – № 1. – С. 148–158.

REFERENCES

1. Bekh N. (2010). Osoblyvosti rozvytku i funktsionuvannya maloho i serednoho biznesu v Ukraini. Halytskyi ekonomichnyi visnyk. 1(26).
2. Blyskavka T. (2011). Zarubizhnyi dosvid fiskalnoho rehuliuвання innovatsiinoho protsesu v ekonomichno rozvynenykh krainakh. Doslidzhennia mizhnarodnoi ekonomiky. 1 (66).

3. Pudsakulych V. Yu. (2009). Metody identyfikatsii malykh pidpriemstv. Suchasnyi sotsiokulturnyi prostir. Retrieved from: <http://intkonf.org/pudsakulich-vyu-metodi-identifikatsiyi-malih-pidpriemstv>.
4. Khomko L. V. (2015). Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання maloho pidpriemnytstva v Ukraini. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Vypusk 6. Tom 1.
5. Varnalii Z. S. (2001). Male pidpriemnytstvo: osnovy teorii i praktyky. K. Znannia.
6. Kosheleva T. N. (2009). Suschnost i znachenie malogo predprinimatelstva. Nauchno-teoreticheskiy zhurnal «Obschestvo. Sreda. Razvitiye» («Terrahumana»). 3.
7. Nechyvilova N. I. (2011). Kontseptualne osmyslennia bazovykh katehorii pidpriemnytskoi diialnosti «malyi biznes», «male pidpriemnytstvo», «male pidpriemstvo. Vestnyk NTU «KhPY. 26.
8. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996. 254k/96-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 30. St. 141.
9. Hospodarskyi Kodeks Ukrainy vid 16.01.2003. 436-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 18, 19-20, 21-22. St.144.
10. Pro pidpriemstva v Ukraini. vid 27.03.1991. 887-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR. 24. St.272.
11. Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini. Zakon Ukrainy vid 16.07.1999. 996-XIV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 40. St.365.
12. Pro derzhavnu reiestratsiiu yurydychnykh osib, fizychnykh osib pidpriemstv ta hromadskykh formuvan. Zakon Ukrainy vid 15.05.2003. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 31-32. St.263.
13. Zadykhailo D. V. (2013). Pravovi zasady formuvannia ta realizatsii ekonomichnoi polityky derzhavy : avtoref. dys ... d-ra yuryd. nauk. Kharkiv B. V.
14. Kolesnikov O. A. (2016). Derzhavna rehuliatorna polityka ta derehuliatytsiia: hospodarsko-pravovyi aspekt. Ekonomichna teoriia ta pravo. 1.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2017.

А. М. ОМАРОВ

аспирант кафедри хозяйственного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Харьков

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПРАВОВОЙ КВАЛИФИКАЦИИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО БИЗНЕСА

В статье рассматриваются подходы определения и значение субъектов малого предпринимательства, особенности квалификации и классификации малого бизнеса в Украине. Исследованы правовые и организационные основы реализации государственной регуляторной политики. Выделен ряд существующих экономических

и юридических проблем, предложены пути решения и усовершенствования в сфере малого бизнеса.

Ключевые слова: предпринимательская деятельность, субъекты малого бизнеса, специальный правовой режим.

A. M. OMAROV

PhD Student, the Economic Law Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv

ACTUAL ISSUES OF LEGAL QUALIFICATION OF SMALL BUSINESS ENTITIES

Problem setting. At the time of independence for the rapid development of small business and competitive market at the legislative level nothing was systemically introduced. That is, the problem of structuring and content of state economic policy in the small business sector affects a number of varieties of such policy.

Recent research and publications analysis. The issues of legal qualification of small business subjects were paid attention to N. Bekh, Z. S. Varnalii, D. V. Zadykhailo, O. A. Kolesnikov, T. M. Kosheleva, N. N. Martynova, N. I. Nevychilova, N. S. Popovenko, L. V. Khomko and others.

Paper objective. The purpose of the article is to define the concept of "small business", to study the legal qualification of small business entities in Ukraine.

Paper main body. Today small business is the most common type of business in Ukraine. But small businesses for a number of reasons are unstable, have significant risks and do not feel systemic support from the state. The activities of small businesses are more exposed to negative changes than the activities of big enterprises. At the same time, the ease of organizing small businesses with medium and big negates the significance of the above risks.

Small business entities are classified according to the organizational and legal form, the composition and nature of assets (the size of the enterprise's capital), the sales of products volume, the profit.

Legal support for small business development faces a number of challenges in Ukraine. A serious economic crisis, a high level of inflation, tax burdens, and a mostly declarative nature of state policy could be attributed to the corresponding problems. Unfortunately, there are no effective efficient mechanisms of financial and credit, tax policy, guarantees of business, a system of state bodies in the government programs to support small businesses. Their overcoming is possible only through an integrated approach, targeted programmes introduced and support from state bodies and local governments.

Conclusions of the research. The support of state bodies and local self-government bodies is of great importance for the development of small business. In order to support small business, it is necessary to develop and implement projects of state and local programs, ensure their implementation, taking into account national and local priorities, and monitor their implementation.

Short Abstract for an article

Abstract. Approaches of definition and value of small business entities, features of classification of small business in Ukraine are considered in the article. The author identified a number existing economic and legal problems, proposed ways to address and improving the sphere of small business.

Key words: business activities, small business entities, special legal regime.